२. शिल्प

कागदकाम

कठीण किंवा मऊ पदार्थांना उठावदार आकार देऊन, कोरून किंवा जोडून त्रिमिती आकार बनवण्याच्या कलेला 'शिल्पकला' असे म्हणतात. कागदापासूनही 'शिल्प' तयार करता येते.

कागदकामामधील कागदी मुखवटे कसे करता ते शिकूया.

एक आयताकृती कागद घेऊन त्याला आकृतीत दाखवल्याप्रमाणे मध्यातून घडी घाला.

(१) घडी घातलेल्या भागावर आकृतीप्रमाणे मुखवट्याचे चित्र काढा. मुखवट्याचा बाह्य आकार व डोळ्याचा आतील भाग कापून घ्या.

(२) रंगीत स्केच पेन, रंगीत कागदांचे तुकडे यांचा वापर करून आपल्या आवडीने सजावट करा.

(३) मुखवट्याच्या आतील बाजूस दोरा बांधून घ्या.

माझी कृती :

- वेगवेगळे मुखवटे तयार करून नाटकात त्यांचा उपयोग करा.
- होळीसाठी स्वतःच्या हाताने मुखवटा तयार करा.

◆ आवडीप्रमाणे मुखवटा तयार करण्यास सांगावा.

मातकाम

माती चाळणे, भिजवणे, मळणे या क्रिया आपण शिकलो. तुम्हाला आता माती छान मळता येते. पण मातकामामध्ये वापरलेल्या मातीचेही खूप प्रकार आहेत, उदाहरणार्थ;.

(१) प्लॅस्टिसिन क्ले (२) शाडू माती (३) साधी माती (४) पोयटा माती (५) शेतातील काळी माती

(१) प्लॅस्टिसिन क्ले : या कृत्रिम मातीचा वापर पुन्हा पुन्हा करता येतो. ही कृत्रिम माती विविध रंगांत मिळते.

(२) शाडू माती : ही माती चिकट असते पण पाण्यात सहज विरघळते. या मातीचा वापर पुन्हा पुन्हा करता येतो. ही माती पर्यावरणपूरक आहे. हिचा रंग राखाडी (ग्रे) असतो.

(३) साधी माती : ही माती ओढा, नाला यांच्या किनारी किंवा अंगणात उपलब्ध असते. यापासूनही विविध वस्तू तयार करता येतात. पण याला चिरा जाऊ शकतात. या मातीत शेण, कापूस, भुसा कालवला आणि त्याची शिल्पे तयार केली तर त्याला चिरा कमी प्रमाणात जातात.

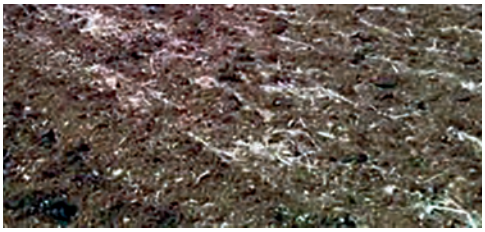

(४) पोयटा माती : ही माती बागकामासाठी वापरली जाते. ही लालसर रंगाची आणि चिकट असते. (वस्त्रगाळ) कापडातून गाळून घेतली असता हाताला मऊ लागते, सहज उपलब्ध होते.

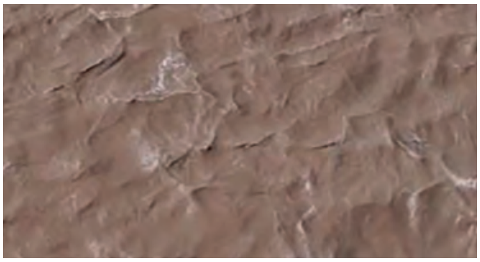

(५) शेतातील काळी माती : काळ्या रंगाची माती शेतात असते. ती चिकट असते.

◆ परिसरात उपलब्ध असणाऱ्या मातीचे विविध प्रकार दाखवावे व ते गोळा करण्यास सांगावे.

माझी कृती :

- परिसरातील मातकाम करणाऱ्या कारागिराची प्रत्यक्ष भेट घेऊन मुलाखत घ्या.
- आवडीनुसार मातीची भांडी, वस्तू तयार करा.

माझ्या मित्राने केलेल्या मातीच्या वस्तू

मी तयार केलेल्या मातीच्या वस्तूंची नावे

____

____

____

____

____

◆ आवडीनुसार मातीची भांडी, वस्तू तयार करण्यास मार्गदर्शन करावे.

अन्य माध्यमांचा वापर

आपल्या आसपास अशा कितीतरी वस्तू असतात की त्या आधी वापरतो आणि काही दिवसांनी याच वस्तू वापरातून बाजूला होतात. पण अशा वस्तूंचा काही भाग टिकाऊ असतो, आकार सुंदर असतो, मग त्या टाकूनही देता येत नाहीत. मग अशा वस्तूंचा वापर करून कलाकृती करूया.

रिकाम्या झाकणांपासून कलाकृती

साहित्य :

विविध आकारांची झाकणे, पुठ्ठा, हिरव्या रंगाच्या कागदाची पट्टी, डिंक इत्यादी.

कृती :

- पुठ्ठ्यावर आवडेल अशी झाकणांची रचना/मांडणी करून फूल तयार करावे. त्याला हिरव्या रंगाच्या पट्टीने देठ व पान कापून चिकटवावे.

यापेक्षा अजून तुम्हाला वेगळं काही सुचतंय का ते पहा.

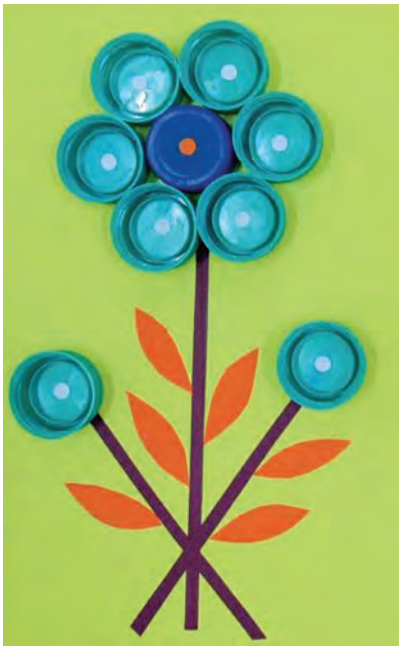

माझी कृती : • **करून पहा.**

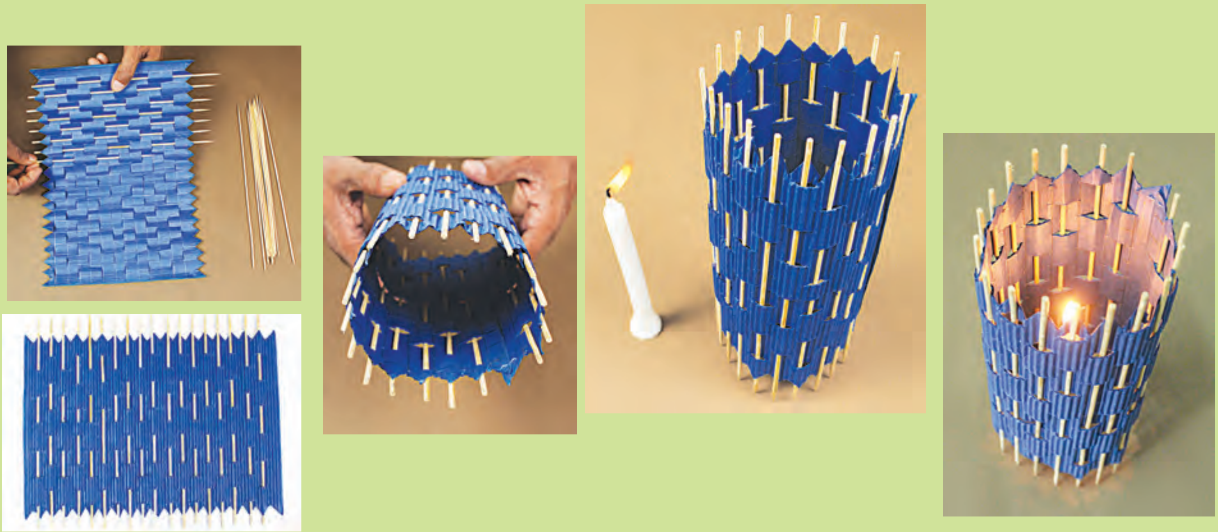

◆ स्वकल्पनेने कलाकृती तयार करण्यास सांगावी. आवश्यक तेथे मार्गदर्शन करावे.